

Tsunamins uppkomst.

GRAFIK: FÖRFATTAREN

Till Thailand kom tsunamin omkring två timmar efter jordskalvet. Den slog först in över ön Phuket, något senare över Phi Phi Islands och efter ungefär en kvart över den lilla byn Khao Lak.

Tsunamins kraft uppskattas ha motsvarat ungefär 23 000 bomber av den typen som användes mot Hiroshima.

Antalet dödsoffer beräknas till mellan 220 000 och 300 000. Av dessa var 543 svenskar. Omkring 1 500 svenskar skadades. En av dem var Therése Gustafsson.

Vågen

Therése och hennes dåvarande sambo kom ned till stranden i Khao Lak omkring klockan tio på förmiddagen. De konstaterade att det var ovanligt lugnt och lade sig till ro för att läsa och koppla av.

När Therése efter ett tag tittade upp, såg hon att havet plötsligt dragit sig tillbaka. Där låga, mjuka vågor tidigare rullat in låg havsbotten nu blottad och avslöjade stora korallblock och allsköns bråte samtidigt som fiskar som blivit kvar flämtade och sprattlade förtvivlat när deras naturliga omgivning – vattnet – försvunnit.

Längs Ring of Fire finns en sprickzon, mer än 1 000 kilometer lång, mellan två kontinentalplattor – den indiska samt den burmesiska. Dessa två plattor – och därmed också havsbotten – försköts av jordbävningen i förhållande till varandra, såväl vågrätt som lodrätt.

Det som kom att avgöra flodvågens uppkomst var till största delen den vertikala förskjutningen, där sjöbotten på den ena sidan av sprickan lyftes uppåt mellan 10 och 20 meter. Detta pressade i sin tur upp hundratals kubikkilometer vatten som bildade mycket långa, men än så länge inte anmärkningsvärt höga, vågor.

Vågorna färdades såväl väster- som österut med en hastighet av upp mot 800 kilometer i timmen, ungefär lika fort som ett flygplan. När de började närma sig land minskade hastigheten till kring 50 kilometer i timmen samtidigt som våghöjden ökade dramatiskt. De första vågorna som nådde land gjorde det redan efter en kvart, vid Sumatras norra kust, de sista, vid Afrikas ostkust, inte förrän efter mer än sju timmar.

Therése Gustafsson på sitt andra återbesök, i mars 2006, hos sjuksköterskorna som vårdade henne på Vachira Phuket Hospital.

FOTO: ANN GUSTAFSSON

Först trodde Therése att den kraftiga ebben berodde på att det nyss varit fullmåne, men ganska snart började det gå upp för henne att det kunde finnas anledning till oro. Människor på stranden började samlas i klungor, diskussionerna gick höga och teorierna om vad som var på gång var många. En man försökte varna för annalkande fara, men få lyssnade på honom.

När ett vitt streck började synas vid horisonten ute till havs ökade Theréses oro. Hon reste sig upp och började packa ihop sina saker samtidigt som hon märkte att bilarna vid strandpromenaden ökade farten och verkade fly från stranden. Hon tog sin pojkvän i handen och började springa in mot land.

Allt fler människor på stranden insåg den kommande faran. Många, inte minst barn, hade tagit sig ut på det som för några ögonblick sedan varit havsbotten för att nyfikat titta på fiskar och korallblock. När de såg hur vågen växte upp längs horisonten började de flesta springa tillbaka mot land. Föräldrar skrek hysteriskt på sina barn och några rusade ut för att hämta dem.

Plötsligt hördes ett kraftigt, dånande ljud. Vågen, eller snarare en rad av vågor som mer uppfattades som en vägg av vatten och sörja närmade sig snabbt.

Therése berättar:

”Vi försökte ta oss över vågen men hann inte springa mer än kanske 100 meter, det gick så himla snabbt alltihopa, vi sprang bara och höll varandra i händerna. Sedan sade det bara PANG och man vart liksom tagen direkt av vattnet. Det var inte så mycket man kunde göra. Vi hann inte ens till de första husen.”